

PROCEDURY POSTĘPOWANIA W SYTUACJACH TRUDNYCH

Spis treści

1. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA AGRESYWNYCH ZACHOWAŃ W SZKOLE	2
2. PROCEDURA POSTĘPOWANIA NA WYPADEK POJAWIENIA SIĘ W SZKOLE SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH	4
3. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA KRADZIEŻY, WYMUSZENIA PIENIĘDZY LUB PRZEDMIOTÓW WARTOŚCIOWYCH	7
4. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU PROSTYTUCJI W SZKOLE LUB WŚRÓD UCZNIÓW	8
5. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU NIEPOKOJĄCYCH ZACHOWAŃ SEKSUALNYCH UCZNIÓW W SZKOLE	10
6. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W SYTUACJI WYPADKU UCZNIA W SZKOLE	11
7. PROCEDURA POSTĘPOWANIA NA WYPADEK POPEŁNIENIA PRZEZ UCZNIA CZYNU KARALNEGO	14
8. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU UCZNIA BĘDĄCEGO OFIARĄ CZYNU KARALNEGO	15
9. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU DOSTĘPU DO TREŚCI SZKODLIWYCH, NIEPOŻĄDANYCH I NIELEGALNYCH	15
10. PROCEDURA REAGOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA CYBERPRZEMOCY	17
11. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU NARUSZENIA PRYWATNOŚCI – NIEODPOWIEDNIEGO BĄDŹ NIEZGODNEGO Z PRAWEM WYKORZYSTANIA DANYCH OSOBOWYCH LUB WIZERUNKU UCZNIA I PRACOWNIKA SZKOŁY	20
12. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU ZAGROŻENIA DLA ZDROWIA UCZNIÓW W ZWIĄZKU Z NADMIERNYM KORZYSTANIEM Z INTERNETU	22
13. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU NAWIĄZYWANIA NIEBEZPIECZNYCH KONTAKTÓW W INTERNECIE – UWODZENIE, ZAGROŻENIE WYKORZYSTANIEM	24
14. SEKSTING, PROWOKACYJNE ZACHOWANIA I AKTYWNOŚĆ SEKSUALNA JAKO ŹRÓDŁO DOCHODU OSÓB NIELETNICH	26
15. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU BEZKRYTYCZNEJ WIARY UCZNIÓW W TREŚCI ZAMIESZCZONE W INTERNECIE, NIEUMIEJĘTNOŚĆ ODRÓŻNIENIA TREŚCI PRAWDZIWYCH OD NIEPRAWDZIWYCH, SZKODLIWOŚĆ REKLAM	27
16. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU PRÓBY SAMOBÓJCZEJ	29
17. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA NAPADU PADACZKI	32
18. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU KONIECZNOŚCI PRZYTRZYMANIA UCZNIA	33
19. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU PRZEJMOWANIA OPIEKI NAD UCZNIAMI WE WSZYSTKICH SYTUACJACH KRYZYSOWYCH	33
20. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU SAMODZIELNEGO UDAWANIA SIĘ UCZNIA DO TOALETY (DOTYCZY UCZNIÓW SSPDP NR 3, NIŻEJ FUNKCJONUJĄCYCH ORAZ ZE SPECTRUM AUTYZMU)	34
21. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W CZASIE WYJŚCIA POZA TEREN SZKOŁY	34
22. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU ZAGINIĘCIA UCZNIA	34
REGULAMIN POKOJU WYCISZEŃ	35
Procedura przeprowadzania ucznia do pokoju wyciszeń	35

1. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA AGRESYWNYCH ZACHOWAŃ W SZKOLE

Cel: zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole na wypadek wystąpienia na terenie szkoły zachowań agresywnych, tj. agresji fizycznej i agresji słownej ucznia wobec ucznia lub nauczyciela.

Osoby odpowiedzialne i zarządzanie: procedura postępowania jest uruchamiana przez osobę, która zauważyła przedmiotowe zachowanie lub której je zgłoszono. O stopniu zaawansowania procedury i podejmowanych w niej krokach decyduje: dyrektor/ wicedyrektor po konsultacji z pedagogiem/ psychologiem/ wychowawcą. Czynnościami w trakcie procedury kieruje dyrektor/ wicedyrektor lub osoba przez niego wyznaczona.

Sposób postępowania

1.1. Agresja fizyczna

Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska. Obowiązkiem każdego pracownika szkoły, który zaobserwował atak agresji fizycznej lub został o nim poinformowany jest przerwanie tego zachowania. Pracownik szkoły powinien w sposób stanowczy i zdecydowany przekazać uczestnikom agresji, że nie wyraża zgody na takie zachowanie. Należy mówić dobitnie, głośno, stanowczo, używać krótkich komunikatów. W razie potrzeby należy zadbać o uniemożliwienie dalszego kontaktu między uczniami.

W przypadku agresji fizycznej, która wystąpiła sporadycznie i nie wyrządziła dużej fizycznej szkody osobie poszkodowanej, można zastosować procedurę wobec sprawcy zawartą w szkolnym regulaminie dot. stosowanych konsekwencji wobec niewłaściwego zachowania ucznia. W ocenie zachowania ucznia i zastosowanych konsekwencji uwzględnia się stopień jego niepełnosprawności i inne dysfunkcje.

W przypadku agresji fizycznej, która spowodowała widoczną szkodę na zdrowiu ucznia, należy podjąć następujące działania:

- powiadomić dyrektora/ wicedyrektora, pedagoga/ psychologa, pielęgniarkę oraz powiadomić wychowawcę/ów oraz rodziców (opiekunów prawnych) agresora i ofiary;
- w przypadku zagrożenia życia (stan nieprzytomności) dyrektor/ wicedyrektor, w dalszej kolejności: kierownik kształcenia specjalnego, pedagog/ psycholog/ pielęgniarka wzywa natychmiast karetkę pogotowia, nawet bez uzyskania zgody rodziców (opiekunów prawnych);
- opiekę nad uczniem podczas udzielania pomocy medycznej, ale bez możliwości udzielenia zgody na operację, sprawuje osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły;

- decyzję o dalszym leczeniu dziecka podejmują rodzice (opiekunowie prawni) poszkodowanego;
- pedagog szkolny/ psycholog szkolny i wychowawcy klas przeprowadzają rozmowy z rodzicami (opiekunami prawnymi) obydwu stron oraz ze sprawcą i ofiarą. Z rozmów sporządzają notatkę;
- pedagog/ psycholog szkolny powinien udzielić pomocy terapeutycznej ofierze przemocy, wskazać, jak należy radzić sobie w kontaktach z innymi;
- w przypadku agresji fizycznej poczucia bezpieczeństwa i wsparcia wymagają również świadkowie ataku. Należy przeprowadzić rozmowę ze świadkami przemocy, wyjaśnić im pojęcie agresji, przypomnieć normy i zasady reagowania na przemoc, ustalić działania w podobnych przypadkach. W przypadku wszczynania kolejnych ataków przez agresora, z widocznymi skutkami pobicia, szkoła kieruje sprawę na policję, od postępowania której zależą dalsze losy sprawcy przemocy. Wobec agresora stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie i/ lub w regulaminie szkoły.

1.2. Agresja słowna

W przypadku wystąpienia agresji słownej należy:

- bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska;
- powiadomić wychowawcę klasy/ pedagoga/ psychologa. O przypadkach nasilania się agresji słownej, zwłaszcza gróźb karalnych, należy poinformować dyrektora/wicedyrektora;
- wychowawca/ pedagog/ psycholog przeprowadza rozmowę ze sprawcą, ofiarą i uczniami będącymi świadkami zdarzenia, która ma na celu wyjaśnienie okoliczności zdarzenia. Rozmowę z ofiarą i agresorem należy przeprowadzić osobno. Ustalana jest ze sprawcą forma zadośćuczynienia. W dalszej kolejności, w obecności mediatora, psycholog/ pedagog/nauczyciel może odbyć się rozmowę wspólną;
- o przypadkach nasilającej się agresji, gróźbach karalnych należy poinformować rodziców/opiekunów prawnych uczestników zdarzenia;
- pedagog/ psycholog powinien udzielić pomocy terapeutycznej ofierze przemocy słownej i wskazać, jak należy radzić sobie w kontaktach z innymi. W przypadku nasilonej agresji słownej poczucia bezpieczeństwa i wsparcia wymagają również świadkowie ataku. Należy przeprowadzić rozmowę ze świadkami przemocy, wyjaśnić im pojęcie agresji, przypomnieć normy i zasady reagowania na przemoc, ustalić działania w podobnych przypadkach;
- w poważnych przypadkach np. uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa ściganego na wniosek poszkodowanego powiadamiana jest policja;
- wobec ucznia przejawiającego zachowania agresywne stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie lub regulaminie szkoły.

Obowiązki pracowników szkoły:

- zapoznanie się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury;
- udział w treningach i szkoleniach z zakresu stosowania procedury;
- znajomość numerów telefonów osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury;
- znajomość swoich zadań na wypadek uruchomienia procedury;
- szkolenie uczniów w zakresie postępowania na wypadek uruchomienia procedury;
- stosowanie się do poleceń osoby zarządzającej sytuacją kryzysową.

2. PROCEDURA POSTĘPOWANIA NA WYPADEK POJAWIENIA SIĘ W SZKOLE SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

2. 1. Znalezienie w szkole substancji psychoaktywnych

Cel: zapewnienie zdrowia i bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów przebywających w szkole/ placówce w sytuacji zagrożeń wewnętrznych związanych z rozprowadzaniem niebezpiecznych środków odurzających oraz odurzeniem alkoholem, narkotykami lub dopalaczami.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie: dyrektor szkoły, pedagog szkolny/psycholog szkolny.

Podstawy uruchomienia procedury: wystąpienie zagrożenia w związku z rozpowszechnianiem środków odurzających (narkotyków, dopalaczy) lub alkoholu; narażeniem zdrowia ucznia po użyciu środka odurzającego lub spożycia alkoholu oraz narażeniem zdrowia ucznia w wyniku wypadku w szkole lub poza nią.

Sposób działania

a) W przypadku znalezienia podejrzonej substancji odurzającej na terenie szkoły, należy:

- zachować szczególne środki ostrożności;
- zabezpieczyć substancję przed dostępem do niej uczniów oraz jej ewentualnym zniszczeniem;
- poinformować dyrektora/ wicedyrektora szkoły, który powiadamia policję;
- ustalić (jeżeli to możliwe), do kogo znaleziona substancja należy;
- przekazać policji zabezpieczoną substancję oraz informację o zaistniałej sytuacji;
- opracować i prowadzić projekty edukacyjne dotyczące w/w problematyki.

b) W przypadku podejrzenia ucznia o posiadanie środków odurzających należy:

- odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie. Dyrektor/wicedyrektor wyznacza osobę odpowiedzialną za opiekę nad uczniem;
- powiadomić pedagoga/psychologa szkolnego;

- powiadomić dyrektora/wicedyrektora szkoły, dyrektor/wicedyrektor powiadamia policję;
- zażądać od ucznia w obecności innej osoby/ pedagoga/ psychologa przekazania posiadanej substancji;
- zażądać od ucznia pokazania zawartości plecaka oraz zawartości kieszeni;
- powiadomić rodziców/prawnych opiekunów ucznia;
- poinformować rodziców o obowiązujących procedurach w szkole/ placówce;
- przeprowadzić z uczniem w obecności rodziców/ opiekunów prawnych dziecka rozmowę o złamaniu obowiązującego prawa szkolnego. W dalszej kolejności należy objąć ucznia działaniami profilaktycznymi lub wychowawczymi. Wsparcia należy udzielić również rodzicom/opiekunom prawnym ucznia;
- podjąć wraz z rodzicami/ opiekunami prawnymi działania profilaktyczne w zakresie posiadania i rozprowadzania środków odurzających.

c) W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia alkoholem należy:

- powiadomić wychowawcę klasy ucznia;
- odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie;
- powiadomić pedagoga/psychologa szkolnego;
- przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga /psychologa;
- powiadomić dyrektora/wicedyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji;
- dyrektor/ wicedyrektor w dalszej kolejności: kierownik kształcenia praktycznego, pedagog/ psycholog może wezwać policję/ pogotowie. W tej sytuacji do czasu przybycia rodzica, uczeń, zwłaszcza niepełnoletni, pozostaje pod opieką osoby wyznaczonej przez dyrektora/wicedyrektora;
- powiadomić rodziców/opiekunów prawnych ucznia z prośbą o przybycie do szkoły/placówki;
- poinformować rodziców/ opiekunów prawnych o obowiązującej w szkole procedurze postępowania na wypadek znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych. W dalszej kolejności należy objąć ucznia działaniami profilaktycznymi lub wychowawczymi. Wsparcia należy udzielić również rodzicom/ opiekunom prawnym ucznia;
- przeprowadzić rozmowę z rodzicami, wskazując argumenty dla zagrożenia zdrowia, wskazać działania, instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji;
- powiadomić właściwe instytucje zajmujące się zdrowiem ucznia.

d) W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia narkotykami należy:

- przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy;
- poinformować pielęgniarkę/pedagoga szkolnego/psychologa szkolnego;
- w momencie rozpoznania odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie;
- przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/ pedagoga / psychologa;
- poinformować dyrektora/ wicedyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji;
- wezwać do szkoły rodziców/ opiekunów prawnych ucznia;

- przekazać rodzicom informację o obowiązującej procedurze postępowania;
- przeprowadzić rozmowę z rodzicami/ opiekunami prawnymi oraz z uczniem;
- zobowiązać rodziców/ opiekunów prawnych do pomocy dziecku w odstąpieniu odurzania się, wskazać działania, instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji;
- opracować działania profilaktyczne lub wychowawcze pracy z dzieckiem;
- wdrożyć program wychowawczo-profilaktyczny. Monitorować i ewaluować efekty;
- powiadomić właściwe instytucje zajmujące się zdrowiem ucznia.

e) W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia dopalaczami należy:

- przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy;
- odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie;
- poinformować pedagoga/ psychologa szkolnego;
- przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/ pedagoga/ psychologa;
- poinformować dyrektora/ wicedyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji;
- wezwać pogotowie ratunkowe;
- wezwać do szkoły rodziców/ opiekunów prawnych ucznia;
- przekazać rodzicom/ opiekunom prawnym informację o obowiązującej procedurze postępowania;
- przeprowadzić rozmowę z rodzicami/ opiekunami prawnymi oraz z uczniem w ich obecności lub rozmowy indywidualnie w celu wyciszenia emocji;
- udzielić pomocy i zobowiązać rodziców/ opiekunów prawnych do pomocy dziecku w odstąpieniu od odurzania się;
- opracować działania profilaktyczne lub wychowawcze pracy z dzieckiem;
- wdrożyć program wychowawczo-profilaktyczny. Monitorować i ewaluować efekty jego oddziaływania;
- powiadomić właściwe instytucje zajmujące się zdrowiem ucznia.

f) W przypadku odmowy współpracy przez rodziców/opiekunów prawnych:

- szkoła powiadamia pisemnie o zaistniałej sytuacji Sąd Rodzinny lub policję;
- powiadomione instytucje wdrażają obowiązujące procedury postępowania;
- szkoła współpracuje z instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia ucznia;
- szkoła udziela informacji i przekazuje dotychczasowe sposoby postępowania z uczniem;
- szkoła współpracuje z ośrodkiem wychowawczym, w którym umieszczono ucznia;
- szkoła monitoruje ucznia do czasu osiągnięcia przez niego pełnoletności.

Obowiązki pracowników szkoły. Należy:

- zapoznać się ze skutecznymi działaniami profilaktycznymi;

- zapoznać się z rodzajami i wyglądem środków odurzających;
- zapoznać się z symptomami wskazującymi na odurzenie narkotykiem;
- zapoznać się z symptomami nadużycia alkoholu;
- zapoznać się z symptomami zachowania dealerów środków odurzających;
- prowadzić regularnie zajęcia z zakresu zagrożenia zdrowia środkami niebezpiecznymi;
- prowadzić systematyczne zajęcia z zakresu stosowania obowiązującego w szkole prawa;
- realizować projekty edukacyjne z uczniami o współczesnych zagrożeniach;
- prowadzić cykliczne szkolenia dla rodziców o zagrożeniach zdrowia dzieci;
- prowadzić ciągłą obserwację uczniów w kontekście ich zdrowia i bezpieczeństwa;
- poznać nazwy instytucji pomocowych zajmujących się uzależnieniami;
- zapoznawać się na bieżąco z przepisami obowiązującego prawa w zakresie zdrowia i bezpieczeństwa uczniów;
- zapoznawać się z programami rekomendowanymi, które nauczyciele mogą upowszechniać w szkole (www.programyrekomendowane.pl).

3. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA KRADZIEŻY, WYMUSZENIA PIENIĘDZY LUB PRZEDMIOTÓW WARTOŚCIOWYCH

Celem procedury jest określenie sposobu postępowania w przypadku stwierdzenia w szkole przypadku kradzieży, wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych, dokonanych przez ucznia.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie: za uruchomienie i anulowanie procedury oraz kierowanie koniecznymi działaniami odpowiadają kolejno: dyrektor placówki, w przypadku jego nieobecności wicedyrektor, a w przypadku jego nieobecności pedagog/ psycholog szkolny.

Sposób działania

a) Kradzież lub wymuszenie przedmiotu znacznej wartości:

- działania mające na celu powstrzymanie i niwelowanie tego zjawiska winny zostać podjęte bezzwłocznie;
- osoba, która wykryła kradzież winna bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły;
- należy przekazać sprawcę czynu (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) pod opiekę pedagoga/ psychologa szkolnego lub innej osoby wyznaczonej przez dyrektora/ wicedyrektora szkoły;
- należy zabezpieczyć dowody przestępstwa tj. przedmioty pochodzące z kradzieży lub wymuszenia i przekazać je policji;
- należy zażądać, aby uczeń – w obecności innej osoby, np. wychowawcy klasy, pedagoga/ psychologa, dyrektora/ wicedyrektora lub innego pracownika szkoły – przekazał skradzioną rzecz, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni, zawartość

swojej szafki w szatni szkolnej oraz przekazał inne przedmioty budzące podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną rzeczą. Należy pamiętać, że pracownik szkoły nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczki ucznia. Może to zrobić tylko policja;

we współpracy z pedagogiem/ psychologiem szkolnym należy ustalić okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia;

- dyrektor/ wicedyrektor szkoły winien wezwać rodziców/ opiekunów prawnych sprawcy i przeprowadzić rozmowy z uczniem w ich obecności. Należy sporządzić notatkę z tej rozmowy podpisaną przez rodziców/opiekunów prawnych;
- uwzględniając stopień niepełnosprawności ucznia i ewentualne inne dysfunkcje, dyrektor/ wicedyrektor podejmuje decyzję o powiadomieniu policji;
- sprawca winien dokonać zadośćuczynienia poszkodowanemu w kradzieży.

b) Orzeczenie przez sąd w stosunku do ucznia prawomocnego wyroku:

- po otrzymaniu zawiadomienia z sądu o prawomocnym ukończeniu postępowania karnego wobec ucznia dyrektor szkoły niezwłocznie na posiedzeniu Rady Pedagogicznej winien przedstawić treść pisma.
- Rada Pedagogiczna może podjąć decyzję o skreśleniu ucznia z listy uczniów;
- dyrektor szkoły powiadamia o decyzji Rady Pedagogicznej rodziców/ opiekunów prawnych. Dyrektor – na podstawie przepisów kodeksu postępowania administracyjnego oraz po uzyskaniu opinii samorządu uczniowskiego – wydaje decyzję o skreśleniu ucznia z listy uczniów szkoły.

Obowiązki pracowników szkoły:

- zapoznanie się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury;
- wzięcie udziału w treningach i szkoleniach z zakresu stosowania procedury;
- znajomość numerów telefonów osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury;
- posiadanie wiedzy o swoich zadaniach na wypadek uruchomienia procedury;
- stosowanie się do poleceń osoby zarządzającej procedurą.

4. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU PROSTYTUCJI W SZKOLE LUB WŚRÓD UCZNIÓW

Cel: zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego związanego z prostytucją w szkole lub wśród uczniów.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie: dyrektor lub wicedyrektor szkoły. W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.

Podstawa prawna: Kodeks karny, art.18 § 3, art. 203, art. 204.

Sposób działania:

- w przypadku otrzymania informacji o sytuacji, w której uczeń był świadkiem czynności mogących mieć znamiona prostytucji, nauczyciel/ pracownik przyjmujący zawiadomienie powinien powiadomić o zaistniałym wydarzeniu dyrektora/ wicedyrektora szkoły;
- w przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, uprawia nierząd bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji, nauczyciel powiadamia wychowawcę klasy, który powinien wezwać do szkoły rodziców/ prawnych opiekunów ucznia;
- w przypadku stwierdzenia przez pracownika/ nauczyciela, że uczeń/ uczennica świadomie lub nie dopuszczał się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się, powinien wezwać do szkoły rodziców/ prawnych opiekunów ucznia;
- wychowawca/ pedagog/ psycholog winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem, w ich obecności. W przypadku potwierdzenia informacji, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej można zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udział dziecka w programie terapeutycznym;
- jeżeli rodzice/ opiekunowie prawni ucznia odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, dyrektor szkoły winien pisemnie powiadomić o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub policję (specjalistę ds. nieletnich);
- w sytuacji, gdy szkoła wykorzystwała wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenia ucznia, spotkania z pedagogiem, psychologiem i itp.), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły winien powiadomić sąd rodzinny lub policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji;
- jeżeli postępowanie świadczące o demoralizacji przejawia uczeń, który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych, czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela powinno być określone przez statut i/ lub regulamin szkoły;
- w przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 Kodeksu karnego, dyrektor szkoły jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub policję;
- dyrektor szkoły winien powiadomić policję o podejrzeniu popełnienia przestępstwa;
- wychowawca lub pedagog/ psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/ prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia;
- dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami/ prawnymi opiekunami ustala konieczność podjęcia działań z udziałem psychologa dziecięcego w celu zapewnienia opieki nad uczniem/ uczennicą, którzy świadomie lub nie dopuszczali się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się.

5. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU NIEPOKOJĄCYCH ZACHOWAŃ SEKSUALNYCH UCZNIÓW W SZKOLE

Cel: zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego związanego z zachowaniami uczniów o charakterze seksualnym.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie: dyrektor lub wicedyrektor szkoły. W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.

Sposób działania:

- nauczyciel lub inny pracownik szkoły powinien powiadomić wychowawcę klasy i/lub pedagoga/psychologa szkolnego o przypadkach niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole, a jeżeli jest ich świadkiem, żąda od ucznia zaprzestania czynności i podejmuje z nim rozmowę wychowawczą;
- w przypadku, gdy uczeń przekazuje nauczycielowi informację o niepokojących zachowaniach seksualnych, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez uczniów, którzy brali czynny udział w tego typu zachowaniach;
- wychowawca lub pedagog/ psycholog szkolny przeprowadza rozmowę z uczniem oraz informuje o zaistniałym zdarzeniu rodziców ucznia;
- jeżeli przeprowadzenie rozmowy z uczniem nie jest wystarczające dla zmiany jego zachowań, wychowawca, pedagog lub psycholog szkolny przekazuje rodzicom informację o zachowaniu ich dziecka, zobowiązując ich jednocześnie do szczególnego nadzoru nad nim;
- wychowawca może wezwać rodziców/ opiekunów prawnych ucznia do szkoły i przeprowadzić rozmowę z uczniem w ich obecności oraz ustalić z nimi dalsze wspólne postępowanie z dzieckiem;
- w sytuacji, kiedy rodzice odmawiają współpracy lub nie reagują na wezwanie do pojawienia się w szkole oraz gdy szkoła wykorzysta dostępne jej metody oddziaływań wychowawczych i nie przynoszą one spodziewanych efektów, a zachowanie ucznia wskazuje na znaczny stopień demoralizacji (np. uprawianie nierzędu), dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich lub policję – Wydział ds. Nieletnich;
- gdy zachowanie ucznia może świadczyć o popełnieniu przez niego przestępstwa (np. gwałtu), pedagog/ psycholog szkolny w porozumieniu z dyrektorem szkoły, po uprzednim powiadomieniu o zajściu rodziców/opiekunów ucznia, zawiadamia najbliższą jednostkę policji, która dalej postępuje zgodnie ze swoimi procedurami. Pedagog/ psycholog szkolny całe zdarzenie dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę;

- jeżeli postępowanie świadczące o demoralizacji przejawia uczeń, który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych, czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela powinno być określone przez statut i/ lub regulamin szkoły;
- w przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 Kodeksu karnego, dyrektor szkoły jako przedstawiciel instytucji jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.

6. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W SYTUACJI WYPADKU UCZNIOWI W SZKOLE

Cel: zapewnienie profesjonalnych działań pracowników szkoły gwarantujących poszkodowanemu w wypadku w szkole uczniowi należyłą opiekę i niezbędną pomoc.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie: dyrektor lub wicedyrektor szkoły. W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.

Sposób działania

Wypadek ucznia jest to nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w czasie pozostawania ucznia pod opieką szkoły: na terenie szkoły lub poza jej terenem (w trakcie wycieczki lub wyjścia pod opieką nauczycieli).

a) Udzielenie pierwszej pomocy przedmedycznej poszkodowanemu

Pracownik szkoły, który otrzymał wiadomość o wypadku ucznia, niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w szczególności sprowadzając fachową pomoc medyczną, a w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy. Udzielenie pierwszej pomocy w wypadkach jest prawnym obowiązkiem każdego pracownika szkoły. Jej nieudzielenie, szczególnie w odniesieniu do osoby odpowiedzialnej za bezpieczeństwo ucznia, skutkuje sankcją karną.

W sytuacji wypadku ucznia, nauczyciel przerywa lekcję, wyprowadzając uczniów z miejsca zagrożenia, jeżeli miejsce, w którym są lub będą prowadzone zajęcia może stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa uczniów. Pracownik zobowiązany jest do niezwłocznego powiadomienia dyrektora szkoły o sytuacji.

b) Obowiązek powiadamiania i zabezpieczenia miejsca zdarzenia

O każdym wypadku zawiadamia się niezwłocznie: rodziców (opiekunów) poszkodowanego, pracownika szkoły odpowiedzialnego za bezpieczeństwo i higienę pracy, społecznego inspektora pracy, organ prowadzący szkołę lub placówkę oraz radę rodziców. O wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym zawiadamia się niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty. O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia, zawiadamia się niezwłocznie państwowego inspektora sanitarnego. Zawiadomień dokonuje dyrektor lub upoważniony przez niego pracownik szkoły. Powiadamiający dokumentuje zaistniałą sytuację wpisem w dzienniku zajęć, podając datę i godzinę powiadomienia rodziców/ opiekunów

prawnych ucznia o wypadku. Przy lekkich przypadkach (brak wyraźnych obrażeń – np. widoczne tylko lekkie zaczerwienienie, zadrapanie, lekkie skaleczenie), po udzieleniu pierwszej pomocy poszkodowanemu uczniowi, powiadamiający o zdarzeniu ustala z nim: potrzebę wezwania pogotowia ratunkowego lub potrzebę wcześniejszego przyjścia rodzica/opiekuna prawnego i godzinę odbioru dziecka ze szkoły w dniu zdarzenia. Informację o powyższych ustaleniach powiadamiający zamieszcza również w dzienniku zajęć. W każdym trudniejszym przypadku (widoczne obrażenia, urazy, niepokojące objawy) dyrektor lub upoważniona osoba wzywa pogotowie ratunkowe. W przypadku stwierdzenia przez lekarza potrzeby pobytu ucznia w szpitalu, należy zapewnić uczniowi opiekę w drodze do szpitala.

Jeżeli wypadek został spowodowany niesprawnością techniczną pomieszczenia lub urządzeń, miejsce wypadku pozostawia się nienaruszone. Dyrektor zabezpiecza je do czasu dokonania oględzin lub wykonania szkicu przez zespół powypadkowy.

Jeżeli wypadek zdarzył się w czasie wyjścia, imprezy organizowanej poza terenem szkoły, wszystkie stosowne decyzje podejmuje opiekun grupy/ kierownik wycieczki i odpowiada za nie. Do czasu rozpoczęcia pracy przez zespół powypadkowy, dyrektor zabezpiecza miejsce wypadku w sposób wykluczający dopuszczenie osób niepowołanych.

Jeżeli czynności związanych z zabezpieczeniem miejsca wypadku nie może wykonać dyrektor, wykonuje je upoważniony przez dyrektora pracownik szkoły.

c) Zespół powypadkowy

Dyrektor szkoły powołuje zespół powypadkowy. W jego skład wchodzi z zasady pracownik odpowiedzialny za służby bezpieczeństwa i higienę pracy. Jeżeli w składzie zespołu nie może uczestniczyć pracownik służby BHP, w skład zespołu wchodzi dyrektor szkoły. W składzie zespołu może uczestniczyć przedstawiciel organu prowadzącego, kuratora oświaty lub rady rodziców.

Przewodniczącym zespołu jest pracownik odpowiedzialny za BHP w szkole, a jeżeli nie ma go w składzie zespołu – przewodniczącego zespołu spośród pracowników szkoły wyznacza dyrektor.

d) Postępowanie powypadkowe

Zespół powypadkowy:

- przeprowadza postępowanie powypadkowe i sporządza dokumentację powypadkową;
- rozmawia z uczniem (w obecności rodzica/ opiekuna prawnego lub wychowawcy/ pedagoga/ psychologa szkolnego) i sporządza protokół przesłuchania;
- rozmawia ze świadkami wypadku i sporządza protokoły przesłuchania. Jeżeli świadkami są uczniowie – przesłuchanie odbywa się w obecności wychowawcy lub pedagoga/psychologa szkolnego, a protokół przesłuchania odczytuje się w obecności ucznia – świadka i jego rodziców/opiekunów prawnych;
- sporządza szkic lub fotografię miejsca wypadku;

- uzyskuje pisemne oświadczenie nauczyciela, pod opieką którego uczeń przebywał w czasie, gdy zdarzył się wypadek;
- uzyskuje opinię lekarską z opisem doznanych obrażeń i określeniem rodzaju wypadku;
- sporządza protokół powypadkowy nie później niż w ciągu 21 dni od daty uzyskania zawiadomienia o wypadku – protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor szkoły;
- przekroczenie terminu 21 dni może nastąpić w przypadku, gdy wystąpią uzasadnione przeszkody lub trudności uniemożliwiające sporządzenie protokołu w wyznaczonym terminie. W sprawach spornych rozstrzygające jest stanowisko przewodniczącego zespołu;
- członek zespołu, który nie zgadza się ze stanowiskiem przewodniczącego, może złożyć zdanie odrębne, które odnotowuje się w protokole powypadkowym;
- protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor szkoły;
- jeżeli do treści protokołu powypadkowego nie zostały zgłoszone zastrzeżenia przez rodziców/ opiekunów prawnych ucznia poszkodowanego, postępowanie powypadkowe uznaje się za zakończone. Protokół powypadkowy sporządza się w trzech egzemplarzach dla: poszkodowanego, szkoły, która przechowuje go w dokumentacji powypadkowej wypadku ucznia oraz dla organu prowadzącego lub kuratora oświaty (na żądanie);
- z treścią protokołu powypadkowego i innymi materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się: poszkodowanego pełnoletniego i rodziców (opiekunów) poszkodowanego małoletniego. Jeżeli poszkodowany pełnoletni zmarł lub nie pozwala mu na to stan zdrowia, z materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się jego rodziców (opiekunów). Protokół powypadkowy doręcza się osobom uprawnionym do zaznajomienia się z materiałami postępowania powypadkowego.

e) Wniesienia zastrzeżeń do protokołu powypadkowego

W ciągu 7 dni od dnia doręczenia protokołu powypadkowego osoby, którym doręczono protokół, mogą złożyć zastrzeżenia do ustaleń protokołu (są o tym informowani przy odbieraniu protokołu). Zastrzeżenia składa się przewodniczącemu zespołu w formie pisemnej lub ustnej i wtedy przewodniczący wpisuje je do protokołu. Zastrzeżenia mogą dotyczyć w szczególności niewykorzystania wszystkich środków dowodowych niezbędnych dla ustalenia stanu faktycznego, sprzeczności istotnych ustaleń protokołu z zebrany materiał dowodowy. Zastrzeżenia rozpatruje organ prowadzący szkołę. Po rozpatrzeniu zastrzeżeń organ prowadzący szkołę może: zlecić dotychczasowemu zespołowi wyjaśnienie ustaleń protokołu lub przeprowadzenie określonych czynności dowodowych, powołać nowy zespół celem ponownego przeprowadzenia postępowania powypadkowego.

f) Dokumentacja

Dyrektor szkoły prowadzi rejestr wypadków. Dyrektor wskazuje prawidłowe zachowania i odstępstwa od niniejszej procedury, informuje o wnioskach i podjętych działaniach profilaktycznych, zmierzających do zapobiegania analogicznym wypadkom.

7. PROCEDURA POSTĘPOWANIA NA WYPADEK POPEŁNIENIA PRZEZ UCZNIĄ CZYNU KARALNEGO

Cel: zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole na wypadek popełnienia przez ucznia czynu karalnego oraz udzielenie pomocy uczniowi – sprawcy czynu karalnego.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie: dyrektor lub wicedyrektor szkoły, osoba wyznaczona w przypadku nieobecności w/w.

Podstawy uruchomienia działań: przypadek dotyczy czynów zabronionych przez ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich rozumianych jako przestępstwo, przestępstwo skarbowe albo wykroczenie określone w artykułach:

- art. 50a: posiadanie noża, maczety lub innego niebezpiecznego przedmiotu w miejscu publicznym;
- art. 51: zakłócenie spokoju lub porządku publicznego;
- art. 69: umyślne niszczenie, uszkodzanie, usuwanie znaków;
- art. 74: niszczenie, uszkodzanie, usuwanie znaków ostrzegawczych;
- art. 76: rzucanie przedmiotami w pojazd mechaniczny;
- art. 85: samowolne ustawianie, niszczenie, uszkodzanie znaków;
- art. 87: prowadzenie pojazdu w stanie po użyciu alkoholu;
- art. 119: kradzież lub przywłaszczenie;
- art. 122: paserstwo, czyli nabycie mienia, wiedząc o tym, że pochodzi ono z kradzieży;
- art. 124: niszczenie lub uszkodzanie cudzej rzeczy;
- art. 133: spekulacja biletami, tzw. konik;
- art. 143: utrudnianie lub uniemożliwianie korzystania z urządzeń użytku publicznego.

Sposób działania:

- osoba będąca świadkiem/ dostrzegła zagrożenie zobowiązania jest do powiadomienia dyrektora/wicedyrektora szkoły;
- dyrektor/ wicedyrektor szkoły odpowiada za ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia;
- w przypadku, gdy sprawca jest znany i przebywa na terenie szkoły, wyznaczone przez niego osoby winny zatrzymać i przekazać go dyrektorowi/ wicedyrektorowi szkoły lub pedagogowi/ psychologowi szkolnemu pod opiekę;
- dyrektor/ wicedyrektor szkoły winien powiadomić rodziców ucznia o zaistniałym przypadku;
- dyrektor/ wicedyrektor szkoły jest zobowiązany do niezwłocznego powiadomienia policji w przypadku, gdy sprawa jest poważna (np. rozbój, uszkodzenie ciała itp.) lub w

przypadku, gdy nieletni sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość jest nieznana. Do jego obowiązków należy także zabezpieczenie ewentualnych dowodów lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich policji.

8. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU UCZNIĄ BĘDĄCEGO OFIARĄ CZYNU KARALNEGO

Cel: zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole na wypadek zidentyfikowania w szkole ucznia będącego ofiarą czynu karalnego ucznia oraz udzielenie pomocy uczniowi – ofierze czynu karalnego.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie: dyrektor lub wicedyrektor szkoły. W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.

Podstawy uruchomienia działań: sytuacja, w której uczeń stał się ofiarą czynu karalnego zabronionego przez ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Sposób działania:

- osoba będąca świadkiem, która dostrzegła zagrożenie, winna udzielić ofierze czynu karalnego pierwszej pomocy (przedmedycznej) bądź zapewnić jej udzielenie przez wezwanie lekarza, w przypadku kiedy ofiara doznała obrażeń. Następnie świadek powinien powiadomić o sytuacji dyrektora/ wicedyrektora szkoły;
- obowiązkiem dyrektora szkoły jest niezwłoczne powiadomienie rodziców/ opiekunów prawnych ucznia – ofiary czynu karalnego;
- następnie dyrektor szkoły winien niezwłocznie wezwać policję, szczególnie w przypadku, kiedy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia;
- w dalszej kolejności ofiara czynu karalnego powinna otrzymać pomoc, wsparcie psychologiczne.

9. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU DOSTĘPU DO TREŚCI SZKODLIWYCH, NIEPOŻĄDANYCH I NIELEGALNYCH

Podstawy prawne uruchomienia procedury: Kodeks karny, Statut szkoły, Regulamin szkoły.

Rodzaj zagrożenia objętego procedurą: zagrożenie łatwym dostępem do treści szkodliwych, niedozwolonych, nielegalnych i niebezpiecznych dla zdrowia (pornografia, treści obrazujące przemoc i promujące działania szkodliwe dla zdrowia i życia dzieci, popularyzujące ideologię faszystowską i działalność niezgodną z prawem, nawoływanie do samookaleczeń i samobójstw, korzystania z narkotyków, niebezpieczeństwo werbunku dzieci i młodzieży do organizacji nielegalnych i terrorystycznych).

Telefony/ kontakty alarmowe krajowe: zgłaszanie nielegalnych treści – www.dyzurnet.pl, tel. 801 615 005, Policja 997.

Sposób postępowania:

a) Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów

Reakcja szkoły w przypadku pozyskania wiedzy o wystąpieniu zagrożenia będzie zależna od tego czy treści nielegalne lub szkodliwe: a) można bezpośrednio powiązać z uczniami danej szkoły, b) nie mają związku z uczniami danej szkoły, lecz wymagają kontaktu szkoły z odpowiednimi służbami.

W pierwszej kolejności należy zabezpieczyć dowody w formie elektronicznej (pliki z treściami niedozwolonymi, zapisy rozmów w komunikatorach, e–maile, zrzuty ekranu), znalezione w Internecie lub w komputerze dziecka. Zabezpieczenie dowodów jest zadaniem rodziców lub opiekunów prawnych dziecka, w czynnościach tych może wspomagać ich przedstawiciel szkoły posiadający odpowiednie kompetencje techniczne. W przypadku sytuacji (a) rozwiązanie leży po stronie szkoły, (b) należy rozważyć zgłoszenie incydentu na policję oraz zgłosić go do serwisu Dyżurnet (dyzurnet.pl).

b) Identyfikacja sprawcy(ów)

W identyfikacji sprawców kluczowe znaczenie odgrywać będą zgromadzone dowody. W procesie udostępniania nielegalnych i szkodliwych treści małoletnim występują na ogół: twórca treści (np. pornografii) oraz osoby, która udostępniły je dziecku. Często osobami tymi są rówieśnicy – uczniowie tej samej szkoły czy klasy, dzieci sąsiadów. Konieczne jest poinformowanie wszystkich rodziców lub opiekunów dzieci uczestniczących w zdarzeniu o sytuacji i roli ich dzieci.

c) Działania wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły

W przypadku udostępniania treści opisanych wcześniej jako szkodliwych/ niedozwolonych/ nielegalnych i niebezpiecznych dla zdrowia przez ucznia należy przeprowadzić z nim rozmowę na temat jego postępowania i w jej trakcie uzmysłwić mu szkodliwość prowadzonych przez niego działań. Działania szkoły powinny koncentrować się jednak na aktywnościach wychowawczych. W przypadku upowszechniania przez sprawców treści nielegalnych (np. pornografii dziecięcej) należy złożyć zawiadomienie o zdarzeniu na policję.

d) Aktywności wobec ofiar zdarzenia

Uczniów – ofiary i świadków zdarzenia – należy od pierwszego etapu interwencji otoczyć opieką psychologiczno–pedagogiczną. Rozmowa z dzieckiem powinna się odbywać w warunkach jego komfortu psychicznego, z poszanowaniem poufności i podmiotowości ucznia ze względu na fakt, iż kontakt z treściami nielegalnymi może mieć bardzo szkodliwy wpływ na jego psychikę. W jej trakcie należy ustalić okoliczności uzyskania przez ofiarę dostępu do ww. treści. Należy koniecznie powiadomić ich rodziców lub opiekunów prawnych o zdarzeniu i uzgodnić z nimi podejmowane działania i formy wsparcia dziecka.

Działania szkoły w takich przypadkach powinna cechować poufność i empatia w kontaktach z wszystkimi uczestnikami zdarzenia oraz udzielającymi wsparcia.

W przypadku kontaktu dziecka z treściami szkodliwymi należy dokładnie zbadać sposób, w jaki nastąpił kontakt dziecka z nimi. Poszukiwanie przez dziecko tego typu treści w sieci lub podsuwanie ich dziecku przez innych może być oznaką niepokojących incydentów ze świata rzeczywistego. Np. kontakty z osobami handlującymi narkotykami czy proces rekrutacji do sekty lub innej niebezpiecznej grupy.

e) Aktywności wobec świadków

W przypadku, gdy informacja na temat zdarzenia dotrze do środowiska rówieśniczego ofiary (w klasie lub w szkole), wskazane jest podjęcie działań edukacyjnych i wychowawczych.

f) Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi

W przypadku naruszenia prawa np. rozpowszechniania materiałów pornograficznych z udziałem nieletniego lub prób uwiedzenia małoletniego w wieku do 15 lat przez osobę dorosłą należy – w porozumieniu z rodzicami dziecka – niezwłocznie powiadomić Policję

g) Współpraca ze służbami i placówkami specjalistycznymi

Kontakt z treściami szkodliwymi lub niebezpiecznymi może wywołać potrzebę skorzystania przez ofiarę ze specjalistycznej opieki psychologicznej. Decyzja o takim kontakcie i skierowaniu na terapię musi zostać podjęta w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka.

10. PROCEDURA REAGOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA CYBERPRZEMOCY

Podstawy prawne uruchomienia procedury: Kodeks karny, Statut szkoły, Regulamin szkoły.

Rodzaj zagrożenia objętego procedurą: cyberprzemoc – przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych, głównie Internetu oraz telefonów komórkowych. Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, media społecznościowe, grupy dyskusyjne, sms i mms.

Telefony alarmowe krajowe i lokalne:

- Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka: 800 12 12 12;
- Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży: 116 111, <https://11611.pl/>;
- Telefon dla Rodziców i Nauczycieli w sprawie Bezpieczeństwa Dzieci: 800 100 100, <https://800100100.pl/>;

- Zgłaszanie nielegalnych treści: dyzurnet.pl, dyzurnet@dyzurnet.pl, 810 615 005.

Procedura postępowania:

- przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia;
- przypadek cyberprzemocy może zostać ujawniony przez ofiarę, świadka (np. innego ucznia, nauczyciela, rodzica) lub osobę bliską ofierze (np. rodzice, rodzeństwo, przyjaciele). W każdym przypadku należy ze spokojem wysłuchać osoby zgłaszającej i okazać jej wsparcie. Podziękować za zaufanie i zgłoszenie tej sprawy;
- jeśli zgłaszającym jest ofiara cyberprzemocy, podejmując działania przede wszystkim należy okazać wsparcie, z zachowaniem jej podmiotowości i poszanowaniem jej uczuć. Potwierdzić, że ujawnienie przemocy jest dobrą decyzją. Taką rozmowę należy przeprowadzić w miejscu bezpiecznym, zapewniającym ofierze intymność. Nie należy podejmować kroków, które mogłyby prowadzić do powtórnej wiktylizacji, czy wzbudzić podejrzenia sprawcy (np. wywoływać ucznia z lekcji do dyrekcji);
- jeśli osobą zgłaszającą nie jest ofiara, na początku prosimy o opis sytuacji, także z zachowaniem podmiotowości i poszanowaniem uczuć osoby zgłaszającej (np. strach przed byciem kapusiem, obawa o własne bezpieczeństwo). W każdej sytuacji w trakcie ustalania okoliczności trzeba ustalić charakter zdarzenia (rozmiar i rangę szkody, jednorazowość / powtarzalność). Realizując procedurę należy unikać działań, które mogłyby wtórnie stygmatyzować ofiarę lub sprawcę, np.: wywoływanie uczniów z lekcji, konfrontowanie ofiary i sprawcy, niewspółmierna kara, wytykanie palcami etc. Trzeba dokonać oceny, czy zdarzenie wyczerpuje znamiona cyberprzemocy, czy jest np. niezbyt udanym żartem (wtedy trzeba podjąć działania profilaktyczne mające na celu niedopuszczenie do eskalacji tego typu zachowań w stronę cyberprzemocy).

a) Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów

Należy zabezpieczyć wszystkie dowody związane z aktem cyberprzemocy (np. zrobić kopię materiałów, zanotować datę i czas otrzymania materiałów, dane nadawcy, adresy stron www, historię połączeń etc.). W trakcie zbierania materiałów należy zadbać o bezpieczeństwo osób zaangażowanych w problem.

b) Identyfikacja sprawcy(ów)

Identyfikacja sprawcy(ów) często jest możliwa dzięki zebranych materiałom – wynikom rozmów z osobą zgłaszającą, z ofiarą, analizie zebranych materiałów. Ofiara często domyśla się, kto stosuje wobec niego cyberprzemoc.

Jeśli ustalenie sprawcy nie jest możliwe, a w ocenie kadry pedagogicznej jest to konieczne, należy skontaktować się z Policją. Bezwzględnie należy zgłosić rozpowszechnianie nagich zdjęć osób poniżej 18 roku życia (art. 202 par. 3 Kk)

c) Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/spoza szkoły

Gdy sprawca cyberprzemocy jest znany i jest on uczniem szkoły, pedagog/ psycholog szkolny powinien przeprowadzić z nim rozmowę o jego zachowaniu. Rozmowa ma służyć ustaleniu okoliczności zdarzenia, jego wspólnej analizie (w tym np. przyjrzeniu się przyczynom), a także próbie rozwiązania sytuacji konfliktowej (w tym sposobów zadośćuczynienia ofiarom cyberprzemocy).

Cyberprzemoc podlega sankcjom określonym w wewnętrznych przepisach szkoły (m. in. w statucie, kontrakcie, regulaminie). Szkoła może tu stosować konsekwencje przewidziane dla sytuacji „tradycyjnej” przemocy oraz rozszerzyć repertuar dostępnych środków, np. o czasowy zakaz korzystania ze szkolnej pracowni komputerowej w czasie wolnym i przynoszenia do szkoły akcesoriów elektronicznych (PSP, mp3) itp.

d) Aktywności wobec ofiar zdarzenia

W pierwszej kolejności należy udzielić wsparcia ofierze. Musi się ona czuć bezpieczna i zaopiekowana przez dorosłych. Na poczucie bezpieczeństwa dziecka wpływa fakt, że wie ono, iż szkoła podejmuje kroki w celu rozwiązania problemu.

Podczas rozmowy z uczniem – ofiarą cyberprzemocy – należy zapewnić go, że nie jest winny zaistniałej sytuacji oraz, że nikt nie ma prawa zachowywać się w ten sposób wobec niego, a także podkreślić, iż dobrze zrobił, ujawniając sytuację.

Należy okazać zrozumienie dla jego uczuć, w tym wobec trudności z ujawnieniem okoliczności wydarzenia, strachu, wstydu. Trzeba podkreślić, że szkoła nie toleruje przemocy i zostaną podjęte odpowiednie procedury interwencyjne. Należy poinformować ucznia o krokach, jakie może podjąć szkoła i o sposobach, w jaki może zapewnić mu bezpieczeństwo.

Należy pomóc ofierze (rodzicom ofiary) w zabezpieczeniu dowodów (to może być dla niej zadanie trudne zarówno ze względów technicznych, jak i emocjonalnych), zerwaniu kontaktu ze sprawcą, zadbaniu o podstawowe zasady bezpieczeństwa on-line (np. nieudostępnianie swoich danych kontaktowych, kształtowanie swojego wizerunku etc).

Pomoc ofierze nie może kończyć się w momencie zakończenia procedury. Warto monitorować sytuację, czuwać nad bezpieczeństwem poszkodowanego, np. zwracać uwagę czy nie są podejmowane wobec niej dalsze działania przemocowe, obserwować, jak sobie radzi w grupie po ujawnionym incydencie cyberprzemocy.

W działania wobec ofiary należy włączyć rodziców/ opiekunów ofiary – trzeba na bieżąco ich informować o sytuacji, pamiętając przy tym o podmiotowym traktowaniu dziecka, mówiąc mu o tym i starając się uzyskać jego akceptację dla udziału rodziców. Jeśli dziecko nie wyraża zgody, należy omówić z nim jego obawy, a jeśli to nie pomaga powołać się na obowiązujące nas zasady i przekazać informację rodzicom. W trakcie rozmowy z dzieckiem i/lub jego rodzicami/ opiekunami, jeśli jest to wskazane, można zaproponować pomoc specjalisty (np. psycholog szkolny, poradnia psychologiczno-pedagogiczna) oraz przekazać informację o możliwości zgłoszenia sprawy Policji.

d) Aktywności wobec świadków

Należy zadbać o bezpieczeństwo świadków zdarzenia, zwłaszcza, jeśli byli oni osobami ujawniającymi cyberprzemoc. W trakcie rozmowy ze świadkami należy okazać zrozumienie i empatię dla ich uczuć – obawy przed przypięciem łatki „donosiciela”, strachu przed staniem się kolejną ofiarą sprawcy itp.

e) Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi

Samo wystąpienie zjawiska cyberprzemocy nie jest jednoznaczne z koniecznością zaangażowania Policji i sądu rodzinnego – procedura powinna umożliwiać rozwiązanie sytuacji problemowej na poziomie pracy wychowawczej szkoły. Szkoła powinna powiadomić odpowiednie służby (np. sąd rodzinny), gdy wykorzysta wszystkie dostępne jej środki wychowawcze (rozmowa z rodzicami, konsekwencje z statutu i/lub regulaminu wobec ucznia) i interwencje pedagogiczne, a ich zastosowanie nie przynosi pożądanych rezultatów (np. nie ma zmian postawy ucznia). Kontakt z Policją wymagają wszelkie sytuacje, w których zostało naruszone prawo (np. groźby karalne, świadome publikowanie nielegalnych treści, rozpowszechnianie nagich zdjęć z udziałem małoletnich). Za zgłoszenie powinien odpowiadać dyrektor/wicedyrektor szkoły.

f) Współpraca z dostawcami Internetu i operatorami telekomunikacyjnymi

Kontakt z dostawcą usługi może być wskazany w celu usunięcia z sieci kompromitujących lub krzywdzących materiałów. Do podjęcia takiego działania stymuluje administratora serwisu art. 14 Ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz.U. z 2019 r. poz. 123).

11. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU NARUSZENIA PRYWATNOŚCI – NIEODPOWIEDNIEGO BĄDŹ NIEZGODNEGO Z PRAWEM WYKORZYSTANIA DANYCH OSOBOWYCH LUB WIZERUNKU UCZNIĄ I PRACOWNIKA SZKOŁY

Podstawy prawne uruchomienia procedury: Kodeks karny (art. 190a), RODO 23.

Rodzaj zagrożenia objętego procedurą: zagrożenie to polega na naruszeniu prywatności ucznia lub pracownika szkoły poprzez nieodpowiednie lub niezgodne z prawem wykorzystanie danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika szkoły. Należy zwrócić uwagę, iż podszywanie się pod inną osobę, wykorzystywanie jej wizerunku lub danych osobowych w celu wyrządzenia jej szkody osobistej lub majątkowej jest w świetle polskiego prawa przestępstwem. Najczęstszymi formami wyłudzenia lub kradzieży danych jest przejęcie profilu na portalu społecznościowym w celu dyskredytacji lub naruszenia dobrego wizerunku ofiary (np. publikacja zdjęć intymnych bądź fotomontaż), szantażu (w celu uzyskania korzyści finansowych w zamian za niepublikowanie zdjęć bądź treści naruszających dobry wizerunek ofiary), dokonania zakupów i innych transakcji finansowych (np. w sklepach internetowych na koszt ofiary). Często naruszenia prywatności łączy się z cyberprzemocą.

Sposób postępowania

a) Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia

Gdy sprawcą jest uczeń, kolega ofiary ze szkoły, uczniowie lub rodzice winni skontaktować się z dyrektorem szkoły, wychowawcą lub szkolnym mentorem bezpieczeństwa cyfrowego. W przypadku gdy do naruszenia prywatności dochodzi ze strony dorosłych osób trzecich poprzez kradzież, wyłudzenie danych osobowych wykorzystanie wizerunku dziecka, rodzice winni skontaktować się bezpośrednio z Policją i powiadomić o tym szkołę (zgodnie z Kodeksem karnym ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego). Istotne dla ścigania sprawy będzie uzyskanie dowodów, że sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej.

b) Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów

W pierwszej kolejności należy zabezpieczyć dowody nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem działania – w formie elektronicznej (e-mail, zrzut ekranu, konwersacja w komunikatorze lub sms). Równoległe należy dokonać zmian tych danych identyfikujących, które zależą od ofiary, tj. haseł i loginów lub kodów dostępu do platform i portali internetowych, tak aby uniemożliwić kontynuację procederu naruszania prywatności – w działaniu tym ucznia powinna wspierać osoba dorosła. Jeśli wykradzione dane zostały wykorzystane w celu naruszenia dobrego wizerunku ofiary bądź w innych celach niezgodnych z prawem, należy dążyć do wyjaśnienia tych działań i usunięcia ich skutków, także tych widocznych w Internecie. Likwidacja stron internetowych czy profili w portalach społecznościowych, która wymagać będzie interwencji w zebrane dowody musi odbywać się za zgodą Policji (o ile została powiadomiona). Szczególnej uwagi wymagają incydenty kradzieży tożsamości w celu posłużenia się nią np. podczas zakupu towarów online lub dokonania transakcji finansowych. W tym przypadku należy skontaktować się ze sklepem lub pożyczkodawcą i wyjaśnić charakter zdarzenia. O czynach niezgodnych z prawem należy powiadomić Policję.

c) Identyfikacja sprawcy(ów)

W przypadku, gdy dowody jasno wskazują na konkretnego sprawcę oraz na spełnianie przesłanki, iż sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej należy je zabezpieczyć i przekazać Policji. W przypadku gdy trudno to ustalić, identyfikacji dokonać winna Policja. W przypadku znanego sprawcy, który jednak nie działał z powyższych pobudek, szkoła powinna dążyć do rozwiązania problemu w ramach działań wychowawczo-profilaktycznych uzgodnionych z rodzicami.

d) Aktywności wobec zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły

Gdy sprawcą incydentu jest uczeń szkoły, należy wobec niego – w porozumieniu z rodzicami – podjąć działania profilaktyczne, zmierzające do uświadomienia nieodpowiedniego i nielegalnego charakteru czynów, jakich dokonał. Jednym z elementów takich działań powinno być zadośćuczynienie osobie poszkodowanej. Celem takich działań winno być nie tylko

nabyć odpowiedniej wiedzy przez ucznia na temat wagi poszanowania prywatności w codziennym życiu, ale trwała zmiana jego postawy na akceptującą szacunek dla wizerunku i prywatności. Działania takie szkoła winna podjąć niezależnie od powiadomienia Policji/ sądu rodzinnego. Dyrekcja szkoły winna podjąć decyzje w sprawie powiadomienia o incydencie Policji, biorąc pod uwagę rodzaj czynu oraz wiek sprawcy, jego dotychczasowe zachowanie, postawę po odkryciu incydentu, opinie wychowawcy i pedagoga. Dobrym rozwiązaniem jest uzyskanie interpretacji prawnej radcy prawnego.

e) Aktywności wobec ofiar zdarzenia

Nieletnią ofiarę incydentów należy otoczyć, w porozumieniu z rodzicami/ opiekunami prawnymi, opieką pedagogiczno–psychologiczną i powiadomić o działaniach podjętych w celu usunięcia skutków działania sprawcy (np. usunięcie z Internetu intymnych zdjęć ofiary, zablokowanie dostępu do konta w portalu społecznościowym). Jeśli kradzież tożsamości bądź naruszenie dobrego wizerunku ofiary jest znane tylko jej i rodzicom, szkoła winna zapewnić poufność działań, tak aby informacje narażające ofiarę na naruszenie wizerunku nie były rozpowszechniane.

f) Aktywności wobec świadków

Gdy kradzież tożsamości bądź naruszenie dobrego wizerunku ofiary jest znane szerszemu gronu uczniów szkoły, należy podjąć wobec nich działania wychowawcze, zwracające uwagę na negatywną ocenę naruszania wizerunku ucznia koleżanki lub kolegi oraz odpowiedzialność prawną.

g) Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi

Gdy naruszenie prywatności, wyłudzenie lub kradzież tożsamości skutkują wyrządzeniem ofierze szkody majątkowej lub osobistej, rodzice ucznia winni o tym powiadomić Policję.

h) Współpraca ze służbami placówkami specjalistycznymi

W przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych wobec ofiary, można skierować ucznia, za zgodą i we współpracy z rodzicami/opiekunami prawnymi, do placówki specjalistycznej, np. terapeutycznej.

12. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU ZAGROŻENIA DLA ZDROWIA UCZNIÓW W ZWIĄZKU Z NADMIERNYM KORZYSTANIEM Z INTERNETU

Podstawy prawne uruchomienia procedury: ustawa Prawo oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r.

Rodzaj zagrożenia objętego procedurą: infoholizm (sieciholizm) – nadmierne, obejmujące niekiedy niemal całą dobę korzystanie z zasobów Internetu i gier komputerowych (najczęściej sieciowych) i portali społecznościowych przez dzieci. Jego negatywne efekty

polegają na pogarszaniu się stanu zdrowia fizycznego (np. choroby oczu, padaczka ekranowa, choroby kręgosłupa) i psychicznego (irytacja, rozdrażnienie, spadek sprawności psychofizycznej, a nawet depresja), zaniedbywaniu codziennych czynności, oraz osłabianiu relacji rodzinnych i społecznych.

Sposób postępowania

a) Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia

W przypadku nadmiernego korzystania z komputera lub podejrzenia infoholizmu, konieczne jest podejmowanie działań pomocowych – głównie skierowanie ucznia, za zgodą i we współpracy z rodzicami/ opiekunami prawnymi, do placówki specjalistycznej, np. terapeutycznej. Kluczowe są tutaj pozostałe objawy wskazane wyżej. Nauczyciele w szkole także powinni zainteresować się przypadkami dzieci nieangażujących się w życie klasy, a poświęcającymi wolne chwile na kontakt online lub przychodzącymi do szkoły po nieprzespanej nocy. Rzadziej zgłoszeń można się spodziewać od rówieśników dziecka nadmiernie korzystającego z sieci.

b) Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów

Reakcja szkoły powinna polegać w pierwszych krokach na ustaleniu skutków zdrowotnych i psychicznych, jakie nadmierne korzystanie z zasobów Internetu wywołało u dziecka (np. gorsze oceny w nauce, niedosypianie, niedojadanie, rezygnacja z dawnych zainteresowań, załamanie się relacji z rodziną czy rówieśnikami). Celem tych ustaleń jest wybór odpowiedniej ścieżki rozwiązywania problemu – z udziałem specjalistów (lekarzy, terapeutów) lub bez – wyłącznie w szkole.

c) Aktywności wobec ofiar zdarzenia

Osoba, której problem dotyczy, powinna zostać otoczona zindywidualizowaną opieką pedagoga/psychologa szkolnego. Pierwszym jej etapem będzie rozmowa (rozmowy) ze specjalistą, która pozwoli zdiagnozować poziom zagrożenia, określić przyczyny popadnięcia w nałóg (np. sytuacja domowa, brak sukcesów edukacyjnych w szkole, izolacja w środowisku rówieśniczym) i ukazać specyfikę przypadku. Każde dziecko, u którego podejrzewa się nałóg korzystania z Internetu powinno zostać profesjonalnie zdiagnozowane za zgodą rodziców/opiekunów prawnych przez psychologa szkolnego lub Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną.

Uczniowi w trakcie wsparcia należy zapewnić komfort psychiczny – o jego sytuacji i specyfice uwarunkowań osobistych powinni zostać powiadomieni wszyscy uczący go i oceniający nauczyciele. Z rodzicami/ opiekunami prawnymi dziecka należy omówić wspólne rozwiązania trudnej sytuacji. Tylko synergiczne współdziałanie rodziców i szkoły może zagwarantować powodzenie podejmowanych działań wspierających dziecko.

d) Aktywności wobec świadków

Jeśli świadkami problemu są rówieśnicy ucznia, należy zwrócić im uwagę na negatywne aspekty nadmiernego korzystania z zasobów Internetu oraz zaapelować o wsparcie dla osoby dotkniętego problemem.

e) Współpraca ze służbami i placówkami specjalistycznymi

W przypadku zdiagnozowania przez psychologa uzależnienia od korzystania z zasobów Internetu, dziecko powinno zostać skierowane we współpracy z rodzicami/ opiekunami prawnymi do placówki specjalistycznej oferującej program terapeutyczny.

13. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU NAWIĄZYWANIA NIEBEZPIECZNYCH KONTAKTÓW W INTERNECIE – UWODZENIE, ZAGROŻENIE WYKORZYSTANIEM

Podstawy prawne uruchomienia procedury: Kodeks karny, art. 200, 200a par. 1 i 2, art. 286 par.1.

Rodzaj zagrożenia objętego procedurą: zagrożenie obejmuje kontakty osób dorosłych z małoletnimi w celu znajomości prowadzących do wyłudzenia poufnych informacji, nawiązania kontaktów seksualnych, skłonienia dziecka do zachowań niebezpiecznych dla jego zdrowia i życia lub wyłudzenia własności (np. danych, pieniędzy, cennych przedmiotów rodzinnych).

Telefony alarmowe krajowe

- Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży: 116 111, <https://116111.pl/>
- Telefon dla Rodziców i Nauczycieli w sprawie Bezpieczeństwa Dzieci: 800 100 100, <https://800100100.pl/>
- Zgłaszanie nielegalnych treści: dyzurnet.pl, dyzurnet@dyzurnet.pl, 801 615 005

Sposób postępowania

a) Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia

Osobami najczęściej zgłaszającymi omawiany problem są rodzice/ opiekunowie prawni dziecka lub osoby zajmujące się „poszukiwaniem pedofili”. W pierwszym przypadku informacja trafia najpierw do szkół, w drugim – na Policję. Zdarza się, że informacja uzyskiwana jest ze środowiska rówieśników ofiary. Kluczowe znaczenie w działaniach szkoły ma czas reakcji – szybkość przeciwdziałania zagrożeniu ze względu na niezwykle szkodliwe konsekwencje realizacji kontaktu online, przeradzającego się w zachowania w świecie rzeczywistym: uwiedzenie i wykorzystanie seksualne, kidnaping, a także wyłudzenie pieniędzy czy przedmiotów dużej wartości. W przypadkach niebezpiecznych kontaktów inicjowanych w Internecie może dochodzić do zagrożenia życia i zdrowia dziecka, szantażu i przymusu realizacji czynności seksualnych.

b) Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów

Należy zidentyfikować i zabezpieczyć w szkole, w formie elektronicznej dowody działania dorosłego sprawcy uwiedzenia (zapisy rozmów w komunikatorach, na portalach społecznościowych; zrzuty ekranowe, zdjęcia, wiadomości e-mail). Jednocześnie bezzwłocznie należy zawiadomić Policję o zdarzeniu.

c) Identyfikacja sprawcy(ów)

Ze względu na bezpieczeństwo nie należy podejmować samodzielnych działań w celu dotarcia do sprawcy, lecz udzielać wszelkiego możliwego wsparcia organom ścigania, m.in. zabezpieczyć i przekazać zebrane dowody. Identyfikacja sprawcy wykracza poza kompetencje i możliwości szkoły w większości przypadków uwodzenia przez Internet.

d) Aktywności wobec sprawców ze szkoły/ spoza szkoły

Nie należy podejmować aktywności zmierzających bezpośrednio do kontaktu ze sprawcą. Zadaniem szkoły jest zebranie dowodów i opieka nad ofiarą i ewentualnymi świadkami.

e) Aktywności wobec ofiar zdarzenia

W każdym przypadku próby nawiązania niebezpiecznego kontaktu – np. w celu werbunku do sekty lub grupy promującej niebezpieczne zachowania, a także werbunku do grupy terrorystycznej należy przed wszystkim zapewnić ofierze opiekę psychologiczną i poczucie bezpieczeństwa. Podobne wsparcie winno być udzielone w przypadku zaobserwowania antyzdrowotnych i zagrażających życiu zachowań uczniów (samookaleczenia, zażywanie substancji psychoaktywnych), bowiem zachowania te mogą być inicjowane i wzmacniane poprzez kontakty w Internecie. O możliwym związku takich zachowań dzieci z inspiracją w Internecie należy powiadomić rodziców. Pierwszą czynnością w ramach reakcji na zagrożenie jest otoczenie ofiary pomocą psychologiczno-pedagogiczną we współpracy szkoły z rodzicami/ opiekunami prawnymi. W trakcie rozmowy z dzieckiem prowadzonej w warunkach komfortu psychicznego przez wychowawcę/ pedagoga/ psychologa/ osobę ze szkoły, do której dziecko ma szczególne zaufanie, należy uzyskać wszelkie możliwe informacje o sprawcy i przekazać je Policji. Należy upewnić się, że kontakt ofiary ze sprawcą został przerwany, a dziecko odzyskało poczucie bezpieczeństwa. Towarzyszyć temu powinna analiza sytuacji domowej (rodzinnej) dziecka, w której tkwić może źródło poszukiwania kontaktów w Internecie. Dziecku należy udzielić profesjonalnej opieki terapeutycznej i/lub lekarskiej. Wszelkie działania szkoły wobec dziecka winny być uzgadniane z rodzicami/ opiekunami prawnymi i inicjowane za ich zgodą.

f) Aktywności wobec świadków

Jeżeli zgłaszającym zagrożenie był rówieśnik ofiary, należy docenić jego prospołeczną postawę.

g) Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi

W przypadkach naruszenia prawa – szczególnie w przypadku uwiedzenia dziecka do lat 15 – obowiązkiem szkoły jest powiadomienie Policji lub sądu rodzinnego.

h) Współpraca ze służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi

W przypadkach uwiedzenia nieletnich przez osoby dorosłe rekomenduje się – w porozumieniu z rodzicami /opiekunami prawnymi – skierowanie ofiary na terapię do placówki specjalistycznej opieki psychologicznej.

14. SEKSTING, PROWOKACYJNE ZACHOWANIA I AKTYWNOŚĆ SEKSUALNA JAKO ŹRÓDŁO DOCHODU OSÓB NIELETNICH

Podstawy prawne uruchomienia procedury: Kodeks karny (art. 191a i 202).

Rodzaj zagrożenia objętego procedurą: seksting to przesyłanie drogą elektroniczną w formie wiadomości mms lub publikowanie np. na portalach (społecznościowych) prywatnych treści, głównie zdjęć, o kontekście seksualnym, erotycznym.

Sposób postępowania

a) Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia.

Zgłoszeń przypadków sekstingu dokonują głównie rodzice lub opiekunowie prawni dziecka – ofiary. Czasami informacja dociera do szkoły bezpośrednio od ucznia lub z grona bliskich znajomych dziecka. W rzadkich wypadkach nauczyciele i inni pracownicy szkoły sami identyfikują takie zdarzenia w sieci. Delikatny charakter sprawy, a także odpowiedzialność karna sprawcy, wymagają zachowania daleko posuniętej dyskrecji i profesjonalnej reakcji. Niekiedy zgłoszenia dokonują ofiary lub osoby je znające.

b) Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów

Wyróżniamy trzy podstawowe rodzaje sekstingu, które skutkują koniecznością realizacji zmodyfikowanych procedur reagowania:

1. Wymiana materiałów o charakterze seksualnym następuje tylko w ramach związku między dwójm rówieśników. Materiały nie uległy rozprzestrzenieniu dalej.

2. Materiały o charakterze seksualnym zostały rozesłane większej liczbie osób, jednak nie dochodzi do cyberprzemocy na tym tle. Młodzież traktuje materiał jako formę wyrażenia siebie.

3. Materiały zostały rozesłane większej liczbie osób w celu upokorzenia osoby na nich zaprezentowanej lub zostają rozpowszechnione omyłkowo, jednak są zastosowane jako narzędzie cyberprzemocy.

c) Identyfikacja sprawcy (ów)

Identyfikacja sprawcy będzie możliwa przede wszystkim dzięki zabezpieczeniu dowodów – przesyłanych zdjęć, czy zrzutów ekranów portali, w których opublikowano zdjęcie (a). Jako że seksting jest karalny, skrupulatność i wiarygodność dokumentacji ma duże znaczenie. Należy przy tym przestrzegać zasad dyskrecji, szczególnie w środowisku rówieśniczym ofiary.

d) Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły

Zidentyfikowani małoletni sprawcy sekstingu winni zostać wezwani do dyrekcji szkoły, gdzie zostaną im przedstawione dowody ich aktywności. Niezależnie od zakresu negatywnych zachowań i działań, wszyscy sprawcy powinni otrzymać wsparcie pedagogiczne i psychologiczne. Konieczne są także rozmowy ze sprawcami w obecności ich rodziców zaproszonych do szkoły.

W przypadku kiedy wymiana materiałów o charakterze seksualnym występuje tylko w ramach związku między dwojgiem rówieśników i materiały nie uległy rozprzestrzenieniu dalej, dalsze działania, poza zapewnieniem wsparcia i opieki psychologiczno-pedagogicznej, nie są konieczne, jednak istotne jest pouczenie sprawców zdarzenia, że rozpowszechnianie materiałów może być nielegalne i będzie miało ostrzejsze konsekwencje, w tym prawne.

15. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU BEZKRYTYCZNEJ WIARY UCZNIÓW W TREŚCI ZAMIESZCZONE W INTERNECIE, NIEUMIĘTNOŚĆ ODRÓŻNIENIA TREŚCI PRAWDZIWYCH OD NIEPRAWDZIWYCH, SZKODLIWOŚĆ REKLAM

Podstawy prawne uruchomienia procedury: ustawa Prawo oświatowe z 14 grudnia 2016 r.

Rodzaj zagrożenia objętego procedurą: brak umiejętności odróżniania informacji prawdziwych od nieprawdziwych publikowanych w Internecie, bezkrytyczne uznawanie za prawdę też publikowanych na forach internetowych, kierowanie się informacjami zawartymi w reklamach. Taka postawa dzieci prowadzić może do zagrożeń życia i zdrowia (np. stosowania wyniszczającej diety, samookaleczeń), skutkować rozczarowaniami i porażkami życiowymi (w efekcie korzystania z fałszywych informacji), utrudniać lub uniemożliwiać osiąganie dobrych wyników w edukacji

W przypadku kiedy materiały o charakterze seksualnym zostały rozesłane większej liczbie osób, jednak nie dochodzi do cyberprzemocy na tym tle, a młodzież traktuje materiał jako formę wyrażenia siebie, to mimo to niektóre tego typu materiały mogą zostać uznane za pornograficzne. W takiej sytuacji na dyrektorze placówki ciąży obowiązek zgłoszenia incydentu na policję. Rozpowszechnianie materiałów pornograficznych z udziałem nieletnich jest przestępstwem ściganym z urzędu (art. 202 Kodeksu karnego), dlatego też dyrektor placówki jest zobowiązany do zgłoszenia incydentu na policję i/lub do sądu rodzinnego. Wszelkie działania wobec sprawców incydentu powinny być podejmowane w porozumieniu z ich rodzicami lub opiekunami prawnymi.

W sytuacji zaistnienia znamion cyberprzemocy (materiały o charakterze seksualnym zostały rozesłane większej liczbie osób w celu upokorzenia osoby na nich zaprezentowanej lub zostają rozpowszechnione omyłkowo) należy dodatkowo zastosować procedurę: cyberprzemoc.

a) Aktywności wobec ofiar zdarzenia

Pierwszą reakcją szkoły i rodziców, obok dokumentacji dowodów, winno być otoczenie opieką psychologiczno-pedagogiczną ofiary oraz zaproponowanie odpowiednich działań wychowawczych, w przypadku upublicznienia przypadku sekstingu w środowisku rówieńczym. Rozmowa na temat identyfikacji potencjalnego sprawcy powinna być realizowana w warunkach komfortu psychicznego dla dziecka – ofiary sekstingu, z szacunkiem dla niego.

b) Aktywności wobec świadków

Jeśli przypadek sekstingu zostanie upowszechniony w środowisku rówieńczym, np. poprzez media społecznościowe czy wiadomości mms do uczniów tej samej szkoły lub klasy lub publikację w portalu społecznościowym, należy podjąć działania wychowawcze, uświadamiające negatywne aspekty moralne sekstingu oraz narażanie się na dotkliwe kary.

c) Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi

W przypadku publikacji lub upowszechniania zdjęć o charakterze pornografii dziecięcej (co jest wykroczeniem ściganym z urzędu), kierownictwo szkoły jest zobowiązane do powiadomienia o tym zdarzeniu policji lub sądu rodzinnego.

d) Współpraca ze służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi

Kontakt ofiar z placówkami specjalistycznymi może okazać się konieczny w indywidualnych przypadkach. O skierowaniu do nich decyzję powinien podjąć psycholog/ pedagog szkolny wspólnie z rodzicami/ opiekunami prawnymi ofiary.

Sposób postępowania

a) Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia

Uczniowie nieumiejący odróżniać prawdy od fałszu informacji publikowanych w Internecie winni być identyfikowani przez nauczycieli i wychowawców w trakcie lekcji wszystkich przedmiotów. Często taka postawa ujawnia się podczas przygotowania prac domowych i jest stosunkowo łatwa do zidentyfikowania przez oceniającego je nauczyciela.

b) Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów

Posługiwanie się nieprawdziwymi informacjami zaczerpniętymi z Internetu w procesie dydaktycznym podczas lekcji lub w zadaniach domowych, każdorazowo winno być zauważone przez nauczyciela, przeanalizowane i sprostowane.

c) Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły

Wystarczającą reakcją jest opublikowanie sprostowania nieprawdziwych informacji i – w miarę możliwości – rozpowszechnienie ich w Internecie, w portalach o zbliżonej tematyce.

d) Aktywności wobec ofiar zdarzenia i świadków

Szkoła powinna prowadzić działania profilaktyczne – edukację medialną (informacyjną), np. w trakcie zajęć nieinformatycznych (np. historii, języka polskiego,) przez wszystkie lata nauki ucznia w szkole lub lekcji ukierunkowanych na zdobywanie przez dzieci i młodzież kompetencji informatycznych. Edukacja medialna może być prowadzona również na zajęciach pozalekcyjnych.

16. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU PRÓBY SAMOBÓJCZEJ

16.1. Profilaktyka

- Rozpoznawanie uczniów będących w grupie ryzyka podjęcia próby samobójczej (uczniowie z zaburzeniami psychicznymi i osobowości, nadużywający alkoholu i narkotyków, uczniowie z rodzin dysfunkcyjnych i niestabilnych i o niskim statusie socjoekonomicznym) – w tym celu wywiady środowiskowe, obserwacja uczniów i wymiana informacji między personelem szkoły.
- Dbanie personelu szkoły o nawiązywanie i podtrzymywanie bliskich kontaktów z uczniami, dających poczucie zrozumienia i chęci udzielania wsparcia i pomocy.
- Pomaganie uczniom w różnorodnych trudnościach, stwarzanie możliwości doznawania poczucia wartości, kompetencji, sukcesu, twórczego realizowania swoich możliwości.
- Destygmatyzacja choroby psychicznej oraz kierowanie uczniów na leczenie zaburzeń psychicznych lub leczenie odwykowe w przypadkach nadużywania alkoholu lub narkotyków: zalecana jest współpraca z rodzicami, wskazywanie placówek, instytucji pomocowych, w miarę możliwości udzielanie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego na terenie szkoły.
- Kształtowanie u uczniów kompetencji społecznych, także rozumienia i wyrażania adekwatnego własnych emocji, zmniejszanie negatywnych emocji wynikających ze stresu psychicznego.

16.2. Interwencja

W sytuacji, w której nauczyciel stwierdza zły stan emocjonalny ucznia, zwłaszcza oceniany jako stan depresyjny oraz odbiera sygnały świadczące o ryzyku podjęcia próby samobójczej:

- przekazuje ucznia opiece psychologa bądź pedagoga szkolnego;
- pedagog bądź psycholog w uzgodnieniu z dyrektorem/ wicedyrektorem szkoły mogą wezwać rodzica ucznia do szkoły, zaprowadzić ucznia do lekarza, bądź też wezwać pogotowie do szkoły;

- w przypadku nieobecności psychologa lub pedagoga w szkole, nauczyciel informuje dyrekcję szkoły, zawiadamia rodziców, opiekunów bądź też wzywa w ostateczności pogotowie do szkoły – korzysta przy tym z pomocy innego nauczyciela/ pomocy nauczyciela w celu zapewnienia uczniowi bezpieczeństwa.

16.3. Próba samobójcza lub samobójstwo dokonane

Cel: zapewnienie profesjonalnych działań pracowników szkoły gwarantujących uczniom należytą opiekę i niezbędną pomoc.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie: dyrektor lub wicedyrektor szkoły. W przypadku ich nieobecności – osoba upoważniona przez nich.

Sposób działania

Próba samobójcza lub dokonanie samobójstwa przez ucznia powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w czasie pozostawania ucznia pod opieką szkoły: na terenie szkoły lub poza jej terenem (w trakcie wycieczki lub wyjścia pod opieką nauczycieli).

1. Udzielenie pierwszej pomocy przedmedycznej poszkodowanemu

Pracownik szkoły, który powziął wiadomość o samobójstwie ucznia, niezwłocznie wzywa pogotowie oraz podejmuje działania związane z udzieleniem poszkodowanemu pierwszej pomocy. Udzielenie pierwszej pomocy jest prawnym obowiązkiem każdego pracownika szkoły. Jej nieudzielenie, szczególnie w odniesieniu do osoby odpowiedzialnej za bezpieczeństwo ucznia, skutkuje sankcją karną.

W sytuacji podjęcia przez ucznia próby samobójczej lub dokonania samobójstwa, nauczyciel przerywa lekcję, wyprowadzając uczniów z miejsca zdarzenia. Pracownik zobowiązany jest do niezwłocznego powiadomienia dyrektora szkoły o sytuacji.

2. Obowiązek powiadamiania i zabezpieczenia miejsca zdarzenia

O popełnieniu przez ucznia samobójstwa zawiadamia się niezwłocznie: rodziców (opiekunów) poszkodowanego, pracownika szkoły odpowiedzialnego za bezpieczeństwo i higienę pracy, społecznego inspektora pracy, organ prowadzący szkołę lub placówkę oraz radę rodziców. O wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym zawiadamia się niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty. Zawiadomień dokonuje dyrektor lub upoważniony przez niego pracownik szkoły. Powiadamiający dokumentuje fakt wpisem w dzienniku zajęć, podając datę i godzinę powiadomienia rodziców/ opiekunów prawnych ucznia o zdarzeniu.

Dyrektor zabezpiecza miejsce zdarzenia do czasu dokonania oględzin lub wykonania szkicu przez zespół powypadkowy.

Jeżeli samobójstwo zdarzyło się w czasie wyjścia, imprezy organizowanej poza terenem szkoły, wszystkie stosowne decyzje podejmuje opiekun grupy/ kierownik wycieczki i odpowiada za nie. Do czasu rozpoczęcia pracy przez zespół powypadkowy dyrektor zabezpiecza miejsce zdarzenia w sposób wykluczający dopuszczenie osób niepowołanych.

Jeżeli czynności związanych z zabezpieczeniem miejsca wypadku nie może wykonać dyrektor, wykonuje je upoważniony przez dyrektora pracownik szkoły.

3. Zespół powypadkowy

Dyrektor szkoły powołuje zespół powypadkowy. W jego skład wchodzi z zasady pracownik odpowiedzialny za służby bezpieczeństwo i higienę pracy. Jeżeli w składzie zespołu nie może uczestniczyć pracownik służby BHP, w skład zespołu wchodzi dyrektor szkoły. W składzie zespołu może uczestniczyć przedstawiciel organu prowadzącego, kuratora oświaty lub rady rodziców.

Przewodniczącym zespołu jest pracownik odpowiedzialny za BHP w szkole, a jeżeli nie ma go w składzie zespołu, to przewodniczącym zespołu wyznacza dyrektor spośród pracowników szkoły.

4. Postępowanie powypadkowe

Zespół powypadkowy:

- przeprowadza postępowanie powypadkowe i sporządza dokumentację powypadkową;
- rozmawia ze świadkami wypadku i sporządza protokoły przesłuchania. Jeżeli świadkami są uczniowie, wówczas przesłuchanie odbywa się w obecności wychowawcy lub pedagoga/ psychologa szkolnego, a protokół przesłuchania odczytuje się w obecności ucznia – świadka i jego rodziców/ opiekunów prawnych;
- sporządza szkic lub fotografię miejsca wypadku;
- uzyskuje pisemne oświadczenie nauczyciela, pod opieką którego uczeń przebywał w czasie, gdy zdarzył się wypadek;
- uzyskuje opinię lekarską z opisem doznanych obrażeń i określeniem rodzaju wypadku;
- sporządza protokół powypadkowy nie później niż w ciągu 21 dni od daty uzyskania zawiadomienia o wypadku. Protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor szkoły. Przekroczenie 21 dniowego terminu może nastąpić w przypadku gdy wystąpią uzasadnione przeszkody lub trudności uniemożliwiające sporządzenie protokołu w wyznaczonym terminie. W sprawach spornych rozstrzygające jest stanowisko przewodniczącego zespołu;
- członek zespołu, który nie zgadza się ze stanowiskiem przewodniczącego, może złożyć zdanie odrębne, które odnotowuje się w protokole powypadkowym;
- protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor szkoły. Jeżeli do treści protokołu powypadkowego nie zostały zgłoszone zastrzeżenia przez rodziców/ opiekunów prawnych ucznia poszkodowanego, postępowanie powypadkowe uznaje się za zakończone. Protokół powypadkowy sporządza się w trzech egzemplarzach dla: poszkodowanego, szkoły, która przechowuje go w dokumentacji powypadkowej wypadku ucznia oraz dla organu prowadzącego lub kuratora oświaty (na żądanie);
- z treścią protokołu powypadkowego i innymi materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się: rodziców (opiekunów) ucznia. Protokół

powypadkowy doręcza się osobom uprawnionym do zaznajomienia się z materiałami postępowania powypadkowego.

5. Składanie zastrzeżeń do protokołu powypadkowego

W ciągu 7 dni od dnia doręczenia protokołu powypadkowego osoby, którym doręczono protokół, mogą złożyć zastrzeżenia do ustaleń protokołu (są o tym informowani przy odbieraniu protokołu). Zastrzeżenia składa się przewodniczącemu zespołu: ustnie i wtedy przewodniczący wpisuje je do protokołu lub na piśmie. Zastrzeżenia mogą dotyczyć w szczególności: niewykorzystania wszystkich środków dowodowych niezbędnych dla ustalenia stanu faktycznego, sprzeczności istotnych ustaleń protokołu z zebrany materiał dowodowy. Zastrzeżenia rozpatruje organ prowadzący szkołę. Po rozpatrzeniu zastrzeżeń organ prowadzący szkołę może: zlecić dotychczasowemu zespołowi wyjaśnienie ustaleń protokołu lub przeprowadzenie określonych czynności dowodowych, powołać nowy zespół celem ponownego przeprowadzenia postępowania powypadkowego.

6. Dokumentacja

Dyrektor szkoły prowadzi rejestr wypadków. Dyrektor wskazuje prawidłowe zachowania i odstępstwa od niniejszej procedury, informuje o wnioskach i podjętych działaniach profilaktycznych zmierzających do zapobiegania analogicznym wypadkom.

7. Dalsze czynności:

- zebranie personelu szkoły w miejscu i czasie wyznaczonym przez dyrektora szkoły i przekazanie rzeczowych informacji dotyczących próby samobójczej lub samobójstwa;
- rzeczowe rozmowy przeprowadzane przez wychowawców w klasach mające na celu pomoc uczniom w przeżyciu tej sytuacji, stworzenie atmosfery poczucia bezpieczeństwa w wyrażeniu swoich uczuć, myśli związanych z tą sytuacją. Wychowawca może skorzystać z pomocy psychologa szkolnego;
- otoczenie opieką psychologa szkolnego uczniów lub osób z personelu szczególnie obciążonych emocjonalnie próbą samobójczą lub dokonany samobójstwem;
- zapewnienie uczniom, nauczycielom oraz innym pracownikom szkoły wsparcia psychologicznego interwenta z poradni psychologiczno-pedagogicznej.

17. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA NAPADU PADACZKI

Jak należy postąpić?

- Zachować spokój. Postępować zgodnie z kolejnymi punktami;
- jeśli to możliwe. ułożyć ucznia w pozycji bezpiecznej, na boku, aby uchronić go przed zakrzuszeniem/ umożliwić swobodny wyciek śliny;

- zabezpieczyć przed możliwością urazu: zdjąć okulary, podłożyć coś miękkiego pod głowę, usunąć z ust ciało obce, np. sztuczna szczęka. Ochronić głowę i kręgosłup przed możliwością obicia, skaleczenia przez okoliczne przedmioty;
- asekurować w czasie napadu, ale nie przytrzymywać siłą;
- w celu ułatwienia oddychania można rozpiąć kołnierz koszuli lub poluzować pasek u spodni;
- wezwać pielęgniarkę szkolną;
- pozostać z uczniem do czasu uzyskania pełnej świadomości;
- gdy napad minie, nie cucimy ucznia na siłę, nie klepiemy po policzku, nie polewamy wodą, nie podajemy picia;
- poinformować rodziców/ opiekunów ucznia;
- jeżeli napad wystąpił pierwszy raz w życiu ucznia lub trwa dłużej niż 10 minut, dyrektor/wicedyrektor lub osoba upoważniona wzywa pogotowie.

18. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU KONIECZNOŚCI PRZYTRZYMANIA UCZNIĄ

W sytuacji zachowania agresywnego, autoagresywnego zagrażającego bezpieczeństwu i zdrowiu ucznia i/lub osób przebywających w jego otoczeniu oraz w przypadku zagrożenia poważną dewastacją, możliwe jest zastosowanie fizycznego przytrzymania ucznia.

Podjęcie tego rodzaju interwencji wymaga udziału dwóch osób przytrzymujących ucznia. Jednym z nich może być pomoc nauczyciela.

Proces przytrzymania powinien być prowadzony w sposób bezpieczny dla ucznia i osób go przytrzymujących. Polega na przytrzymaniu/ ogarnięciu/ opleceniu rąk, nóg ucznia.

W przypadku gdy uczeń mocno uderza głową w twarde przedmioty, istnieje obawa o jego zdrowie, wskazane jest przytrzymanie głowy i jak najszybsze podłożenie miękkiego tworzywa.

Przytrzymanie może odbywać się w pozycji stojącej. Jeśli jest możliwość, wskazane jest ułożenie ucznia na materacu lub pufie.

19. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU PRZEJMOWANIA OPIEKI NAD UCZNIAMI WE WSZYSTKICH SYTUACJACH KRYZYSOWYCH

Nauczyciel podejmujący interwencję wobec ucznia w sytuacjach zagrażających bezpieczeństwu, zdrowiu ucznia lub osób w jego otoczeniu, niezwłocznie przekazuje opiekę nad pozostałymi uczniami najbliższej znajdującemu się nauczycielowi. Nauczyciel ten odpowiada za uczniów do czasu ustalenia przez dyrektora/ wicedyrektora, kto dalej sprawuje opiekę nad uczniami.

W sytuacjach interwencji/opieki nauczyciela nad uczniem, którego zachowanie zagraża bezpieczeństwu lub zdrowiu jego lub innych osób wskazane jest jak najszybsze wyznaczenie przez dyrektora/wicedyrektora drugiej wspierającej osoby.

20. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU SAMODZIELNEGO UDAWANIA SIĘ UCZNIĄ DO TOALETY (DOTYCZY UCZNIÓW SSPDP NR 3, NIŻEJ FUNKCJONUJĄCYCH ORAZ ZE SPECTRUM AUTYZMU)

Uczeń może za zgodą nauczyciela samodzielnie opuścić salę lekcyjną w celu udania się do toalety po uzyskaniu pisemnej zgody rodzica/ opiekuna prawnego.

21. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W CZASIE WYJŚCIA POZA TEREN SZKOŁY

- Należy wypełnić kartę wycieczki;
- każdy uczeń powinien posiadać legitymację szkolną lub ujednolicony identyfikator;
- w SSPdP nr 3 wskazany jest ujednolicony identyfikator dla uczniów nisko funkcjonujących i ze spektrum autyzmu oraz wykonanie zdjęcia uczniom przed samym wyjściem. Identyfikator zawiera: aktualne zdjęcie, adres zamieszkania, telefon kontaktowy do rodziców i do szkoły, w przypadku uczniów niżej funkcjonujących opis dysfunkcji, np., „Jestem autystą”, „Nie mówię”.

22. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU ZAGINIĘCIA UCZNIĄ

a) Sytuacja zdarzyła się poza terenem szkoły:

- niezwłoczne powiadomienie policji o zaginięciu ucznia: przekazanie okoliczności zdarzenia i opisu wyglądu ucznia;
- kierownik wycieczki, jeśli jest taka możliwość, wyznacza również osobę, która poszukuje ucznia;
- informuje dyrektora/ wicedyrektora i rodziców o zaistniałej sytuacji;
- po przyjęciu zgłoszenia przez policję, dalsze postępowanie nauczycieli i opiekunów podporządkowane jest decyzjom funkcjonariuszy policji.

b) Sytuacja zdarzyła się na terenie szkoły:

- w pierwszej kolejności poszukiwanie przez nauczyciela/ pozostali uczniowie przekazani pod opiekę innemu nauczycielowi/ lub przez pomoc nauczyciela;
- w sytuacji przedłużania się poszukiwania: powiadomienie o tym zdarzeniu dyrektora/wicedyrektora;
- dyrektor/wicedyrektor wyznacza dodatkowe osoby do przeszukania placówki;
- w przypadku nieodnalezienia ucznia na terenie placówki dyrektor/ wicedyrektor powiadamia policję;
- powiadamia się rodziców ucznia.

REGULAMIN POKOJU WYCISZEŃ

Pokój wyciszeń spełnia normy bezpieczeństwa.

Funkcje: zabezpieczenie zdrowia i bezpieczeństwa ucznia oraz osób w jego otoczeniu, relaksacja, wyciszenie, odizolowanie od reszty uczniów, tzw. *time-out*.

Cele: relaksacyjne (odizolowanie od nadmiaru bodźców, uspokojenie, wyciszenie, zmniejszenie napięcia), zabezpieczenie zdrowia i bezpieczeństwa ucznia i osób w jego otoczeniu, izolacja – uczeń przebywa w pokoju sam, jednak pod kontrolą monitorującego jego zachowanie nauczyciela.

1. W sytuacji, gdy uczeń przejawia zachowania agresywne lub autoagresywne, świadczące o dużym zagrożeniu zdrowia lub życia jego lub otaczających go osób, nauczyciel, jeśli jest to możliwe, jak najszybciej przeprowadza ucznia do pokoju wyciszeń. Wskazana jest asysta/ pomoc drugiego nauczyciela, lub pomocy nauczyciela, jeśli to możliwe psychologa/ pedagoga szkolnego.
2. Dyrektor/wicedyrektor wyznacza osobę, sprawującą opiekę i na bieżąco monitorującą zachowanie ucznia.
3. Należy sporządzić notatkę w Zeszycie pokoju wyciszeń (znajduje się w pokoju wicedyrektor szkoły). Notatka zawiera informację dotyczącą: rodzaju trudnego zachowania ucznia, sposobu podjęcia interwencji, osób, które prowadziły interwencję, zachowania ucznia w pokoju wyciszeń, czas pobytu ucznia w pokoju wyciszeń.
4. Przy utrzymującym się długo zachowaniu agresywnym/ autoagresywnym lub jego widocznej eskalacji: pielęgniarka szkolna podaje lek zgodnie z zaleceniem wypisanym przez lekarza; zawiadomiani są rodzice ucznia; jeżeli rodzice nie mogą przyjechać, dyrektor/wicedyrektor może wezwać pogotowie.

Procedura przeprowadzania ucznia do pokoju wyciszeń

- a) Nauczyciel ocenia sytuację i wybiera dla ucznia wykazującego zachowanie agresywne i dla uczniów narażonych na agresję jak najbezpieczniejszy sposób postępowania.
- b) Zalecane jest przeprowadzenie ucznia do pokoju wyciszeń bez obecności innych uczniów i narażania ich na agresję.
- c) Jeśli nie ma takiej możliwości (np. jest przerwa śródlekcyjna) nauczyciel wybiera bezpieczną pustą salę lekcyjną i w niej pozostaje z uczniem do czasu jego uspokojenia się lub do momentu pojawienia się możliwości bezpiecznego dla wszystkich przeprowadzenia ucznia do pokoju wyciszeń.